

Nr 28.

Av herr **Nilsson, Johan**, i Kristianstad, m. fl., i *anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående löne reglering för statskonsulenterna.*

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, nionde huvudtiteln, punkt 6, har framlagts förslag till löne reglering för statskonsulenterna. Därvid har hemställts bland annat, att dessa befattningshavare skulle hänföras till lönegrad B 24 i den utvidgade löneplan för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, vars godkännande i samma proposition underställts riksdagen. Nämda lönegrad motsvarar lönegrad B 15 i gällande löneplan.

Därest denna placering inom löneskalan vinner riksdagens gillande, synes statskonsulent i löneavseende icke komma att intaga den ställning, som befattningens vikt och betydelse kräva.

Lantbruksstyrelsen har i sitt uti ärendet avgivna utlåtande — som finnes infört i bilaga till statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 6, och till vilket vi tillåta oss hänvisa — på ett övertygande sätt motiverat ifrågavarande befattningshavares placering i en högre lönegrad, om möjligt den 17:de eller åtminstone den 16:de.

Att en statskonsulents arbetsuppgifter äro synnerligen maktpåliggande, därom lärer bland fackkunniga ej råda minsta tvivel. En framstående och energisk statskonsulent kan, enligt vad erfarenheten visat, utöva ett i hög grad uppryckande och livgivande inflytande inom sitt verksamhetsområde. Allt beror dock på personen. Kan ej en fullt lämplig sådan förvärfvas för befattningen, blir denna mer eller mindre ändamålslös. Med ifrågavarande tjänster måste därför vara förenade löne förmåner, som göra det möjligt för befattningshavarna att fylla sin uppgift med verklig arbetsglädje.

Då en jämförelse mellan statskonsulents nuvarande löner å ena och avlöningsförmånerna i B 15 respektive B 16 å den andra sidan torde vara nödvändig för bedömande av förevarande spörsmål, tillåta vi oss återopa följande inom lantbruksstyrelsen uppgjorda sammanställning, utvisande avlöningsförmånerna — tillfällig löne förbättring och dyrtidstillägg däri inbegripna — för befattningshavare med två barn, därvid dyrtidstilläggen beräknats enligt det för 1924 års fjärde kvartal tillämpade procenttal:

	Lägsta lönekl. Kronor	Högsta lönekl. Kronor
Statskonsulent enligt gällande stat	9,428: —	10,800: —
Befattningshavare i lönegrad B 15	9,216: —	10,872: —
Befattningshavare i lönegrad B 16	10,296: —	11,940: —

Av denna sammanställning framgår, att under angivna förutsättningar avlöningsförmånerna i lägsta löneklassen enligt B 15 äro 212 kronor *lägre* än enligt för statskonsulent nu gällande stat. Slutavlöningen är endast 72 kronor högre, än som nu tillkommer statskonsulent. Därest statskonsulent placeras i lönegrad B 16, skulle hans begynnelse- och slutlön med 868 kronor respektive 1,140 kronor överskjuta hans nuvarande avlöningsförmåner.

I pensionsavseende må hänvisas till följande översikt, därvid dyrtidstillägg jämväl beräknats enligt de för 1924 års fjärde kvartal gällande bestämmelser:

	Statskonsu- lent	Befattnings- havare i B 15	Befattnings- havare i B 16
Pension jämte dyrtidstillägg	kr. 6,412:—	kr. 6,180:—	kr. 6,828:—

Statskonsulents pensionsvillkor skulle således rent av försämrats, om han hänföres till lönegrad B 15. I pensionsavseende må ytterligare anmärkas, att statskonsulenterna — oavsett pensionens storlek — äro så tillvida ogynnsamt ställda, att de i följd av gängse fordringar på praktisk erfarenhet ofta ganska sent inträda i statstjänst och vid sådant förhållande kunna befaras icke få fulla tjänsteår för pension.

Då såsom lantbruksstyrelsen anfört statskonsulenten för egnahemsväsendet, vilkens arbetsuppgifter icke kunna i något hänseende anses vara av större vikt eller betydelse än nu ifrågavarande statskonsulenters, placerats i 16:e lönegraden — låt vara å extra stat — är det svårt att inse, varför de senare skulle i löneavseende bliva sämre ställda än den förre.

För statskonsulenternas placering i lönegrad B 15 har åberopats dels av 1902 års lönerogleringskommitté en jämförelse med exempelvis statsgeologer, förste statsmeteorologer och förste statshydrografer, dels ock av statskontoret jämförelse med fiskeriintendenter, vilka alla upptagits i lönegrad B 15. Med anledning härav må erinras därom, att förslag från Kungl. Maj:t om samtliga nyss nämnda befattningshavares uppflyttning i 16:de lönegraden framlagts eller kommer att framläggas för årets riksdag. Det torde utan överdrift kunna påstås, att statskonsulenternas arbetsuppgifter äro minst lika viktiga som ovan åberopade befattningshavares och att deras utbildning — om hänsyn icke enbart tages till teoretisk sådan — torde vara lika lång och dyrbar. Framhållas må — såsom också lantbruksstyrelsen antytt — att sökande till statskonsulentbefattning, varom nu är fråga, i själva verket måste med hänsyn till de fordringar, som ställas på honom i tjänsten, genom långvarig vistelse i utlandet hava skaffat sig ingående kännedom om förhållandena där inom sitt speciella arbetsområde. Som bekant bliva kostnaderna härför nog så kännbara. Sådan studievistelse i utlandet torde däremot icke erfordras för vinnande av anställning å de av lönerogleringskommittén och statskontoret anförda tjänsterna.

I sitt yttrande i förevarande fråga har vederbörande departementschef

anfört, att skälet för höjningen av statsgeologs och fiskeriintendents löneställning framförallt varit hänsyn till de höga vetenskapliga kompetenskrav — i allmänhet filosofie doktorsgrad — som ansetts böra ställas på dem. En motsvarande synpunkt kunde icke göras gällande för statskonsulenternas del, vilkas teoretiska utbildning i huvudsak begränsades till den som meddelades vid lantbruksinstitutens konsulentkurser.

Med anledning härav må anmärkas, att avlagd filosofie licentiatexamen författningsenligt är tillfyllest för anställning såsom statsgeolog eller fiskeriintendent. Filosofie doktorsgrad erfordras således icke. Statskonsulents teoretiska utbildning är numera *icke* begränsad till lantbruksinstitutens agrom- och konsulentkurser. Därjämte erfordras jämlikt statskonsulenternas instruktion specialutbildning i olika ämnen. Ovan har redan nämnts, att studier i utlandet äro erforderliga. Härtill kommer för statskonsulenternas vidkommande fordran på praktisk duglighet samt speciell kompetens inom vederbörande näringsgren. I andra fall har — när det ansetts tjänligt — praktisk duglighet och erfarenhet vid tillmätandet av lön värdesatts *högre* än teoretiska examina. Varför skall man här, då de förra meriterna äro i särskilt hög grad värderika och betydelsefulla, tillämpa en annan princip?

Departementschefen har vidare anfört, att en jämförelse mellan lönebeloppen i lönegrad B 15 och de löneförmåner, som tillkomme jordbrukskonsulenterna, torde giva vid handen, att någon svårighet att ur denna krets rekrytera statskonsulentbefattningarna ej torde vara att befara.

Härtill må emellertid anmärkas, att jordbrukskonsulenterna hos hushållningssällskapen, helt frånsett de rent personliga kvalifikationerna, endast i sällsynta fall fylla föreskrivna kompetensfordringar ifråga om specialutbildning i vissa ämnen och stipendiattjänstgöring. De torde ock som regel sakna nödig erfarenhet om de utländska förhållandena.

Vidare må framhållas, att jordbrukskonsulenterna hos hushållningssällskapen genom biinkomster, som ej stå statskonsulenterna till buds, mången gång hava högre kontanta inkomster än statskonsulenterna. Härtill kommer för en hushållningssällskapstjänsteman förmånen av billigare levnadskostnader och hyra i landsorten än i Stockholm, där statskonsulent författningsenligt skall vara bosatt och där samtliga statskonsulenter jämväl inom en nära framtid i verkligheten komma att vara bosatta.

Slutligen är även att räkna med en mindre behållning å reseersättningar för en statskonsulent än för en jordbrukskonsulent på grund av större möjlighet för den sistnämnda att vistas i hemmet.

Med hänsyn till angivna förhållanden kan, därest lönevillkoren för statskonsulentbefattning icke äro tillräckligt lockande, lätt inträffa, att lämpligaste personen ej står till buds.

Ytterligare har departementschefen anfört, att statskonsulenterna från att ursprungligen hava haft till så gott som uteslutande uppgift att vara verksamma i folkupplysningens tjänst mer och mer övergått till att bliva

lantbruksstyrelsens sakkunniga biträden. Det syntes ej kunna förnekas, att denna utveckling inom sig bure fröet till en byråkratisering av dessa befattningar, en utveckling, som ur flera synpunkter föreföll betänkelig. Det syntes av vikt, att statskonsulenternas verksamhet lades så, att de på olika platser i landet kunde följa de skilda näringsgrenarnas utveckling.

Enligt vad som inhämtats, torde de sålunda uttalade farhågorna icke komma att besannas. Statskonsulenternas »byråkratisering» torde — därest den verkligen är tillfinnandes — hava uppkommit genom statens efterhand ökade direkta ingripande i arbetet på utvecklingen av de näringsgrenar, konsulenterna hava sig anförtrodda att främja. Statskonsulenterna hava i allmänhet att en var för hela landet tillse, att inom området för deras verksamhet vidtagna statsåtgärder bliva så effektivt som möjligt genomförda och därvid jämväl övervaka, att anslagna statsmedel komma till användning på föreskrivet sätt och i därför bestämd omfattning. Från att statskonsulents verksamhet tidigare varit av mera rådgivande art till tjänst för den enskilde näringsutövaren, ställer man numera den fordran på innehavaren av en dylik befattning, att han skall utöva en effektiv ledning av utvecklingen inom vederbörande näringsgren. Otvivelaktigt hava även statskonsulenterna härigenom under de senare åren utövat ett betydelsefullt inflytande på jordbruksnäringens ekonomi.

Vad deras tjänstgöring i lantbruksstyrelsen beträffar, är denna — enligt vad som upplysts av styrelsen — mycket ringa eller ingen, vilket dock icke utesluter, att utredningar och yttranden över remisser ofta nog infordras från statskonsulenterna av lantbruksstyrelsen.

Statskonsulents arbete är i själva verket just lagt så, som departementschefen anser vara önskvärt. Därom synes också den omständigheten bära vittne, att dessa konsulenter — såsom av lantbruksstyrelsens utlåtande i ärendet framgår — i medeltal hava icke mindre än 18½ rese- och förrättningsdagar.

Synnerligen starka skäl torde ovedersägligen tala för statskonsulenternas uppflyttning i åtminstone en lönegrad utöver vad som i statsverkspropositionen föreslagits eller till B 26 i den tillämnade utvidgade löneskalan.

På grund av vad sålunda anförts tillåta vi oss yrka,

att Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende måtte såtillvida ändras, att de ordinarie statskonsulenterna måtte uppföras i lönegrad B 26.

Stockholm den 17 januari 1925.

Joh. Nilsson.

Knut Heyman.

G. Lagerbjelke.

Nils Ant. Nilsson.

Jöns Jönsson.

B. v. Stockenström.

Nils Gabrielsson.

Anders Elisson.